

Donacija iz obiteljske knjižnice akademika Nenada Trinajstića **u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti**

Donation from the family library of academician Nenad Trinajstić
in the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts

Stručni rad

Sažetak: S ciljem doprinosa dosadašnjim znanjima o oblicima nabave građe u knjižnicama te formiranju zasebnih zbirki u njihovu fondu, u radu je prikazano uvrštavanje dijela obiteljske knjižnice preminuloga akademika Nenada Trinajstića, uvažena hrvatskog kemičara, u fond Knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, jedne od najbogatijih specijalnih knjižnica u Hrvatskoj. Osim fizičke zbirke, predstavljena je i virtualna zbirka *Donacija iz obiteljske knjižnice akademika Nenada Trinajstića* koja objedinjuje bibliografske zapise obrađenih monografija (knjiga i zbornika) i radova unutar njih, pretraživih u e-katalogu Knjižnice.

Ključne riječi: dar, kemija, Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Nenad Trinajstić, virtualna zbirka

Abstract: With the aim of contributing to the current knowledge about the forms of acquisition of materials in libraries and the formation of separate collections in their holdings, the paper presents the inclusion of a part of the family library of the late academician Nenad Trinajstić, one of the most cited Croatian chemists, in the fund of the Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts, one of the richest special libraries in Croatia. In addition to the physical collection, the virtual collection *Donations from the Family Library of academician Nenad Trinajstić* was also presented, which combines bibliographic records of processed monographs (books and proceedings) and works within them, searchable in the Library's e-catalogue.

Keywords: chemistry, gift, Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Nenad Trinajstić, virtual collection

1. Uvod

U Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, danas jednoj od najbogatijih specijalnih knjižnica u Hrvatskoj, građa se nabavlja: obveznim primjerkom (Akademijina izdanja), kupnjom, darom i zamjenom (Vitković, 2013: 85–89). Prema podacima o nabavi u 2023. godini u fond su tako pristigla 472 sveska obveznih primjeraka Akademijinih izdanja, 17 kupljenih, 266 darovanih te 290 zamjenom pribavljenih svezaka knjiga, časopisa i novina (Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2023., 2024: 628–629). Počeci Knjižnice podudaraju se s utemeljenjem same Akademije 1861. godine,¹ a izgradnja zbirki započinje prilikom 600 knjiga koje je darovao zagrebački odvjetnik Adalbert Schauff. Koliko je dar kao oblik nabave bio važan za oblikovanje njezina općeznanstvena fonda, koji broji oko 400 000 jedinica knjižnične građe, svjedoče i recentnije donacije: Ferdinanda Hauptmanna (1988.), Nade Klaić (1990.), Jasmine Šakić (1996.), Drage Šipraka (1996.), akademika Slavka Mihalića (1998.), dopisnoga člana Akademije Mirka Dražena Grmeka (1999.), dopisnoga člana Akademije Nikole Benčića (2001./2002.), akademika Josipa Županova (2007.), Vladimira Gotthardija te Renate i Ivana Gotthardi-Škiljana (2009.) i drugih (150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 2011: 37; Juričić, 2009: 13–45). Među posljednjima pristigla je 2023. godine i donacija obitelji preminuloga akademika Nenada Trinajstića (*Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2023.*, 2024: 629).

2. Akademik Nenad Trinajstić: vrhunski stručnjak i izvanredan čovjek

Nenada Trinajstića (26. listopada 1936. – 27. kolovoza 2021.), među prijateljima i bliskim suradnicima poznata kao Trina, još od mladosti privlačila je filozofija, ali je „na majčin nagovor i intervenciju“² upisao studij kemije na Kemijsko-tehnološkome odjelu Tehničkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomski rad naslova *Utjecaj pH na poluvalni potencijal bizmuta u otopinama natrijeva acetata i octene kiseline* obranio je 1960. godine, nakon čega se odmah zaposlio u istraživačkom odjelu Plive u Zagrebu, a dvije godine poslije na Institutu Ruđer Bošković, na kojemu je radio do svojega umirovljenja 2001. godine. Magistarski rad naslova *Metoda maksimalnog preklapanja i njezina primjena za proračun hibrida nekih metil-supstituiranih ciklopropana* obranio je 1966. godine, a disertaciju naslova *Elektronska struktura nekih poliatomnih molekula* 1976. godine na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu - prvi objavljeni radovi u području teorijske kemije u Hrvatskoj. Do svojega umirovljenja radio je paralelno i kao profesor na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a gostovao je i kao predavač na mnogim sveučilištima u Sjedinjenim Američkim Državama, Engleskoj, Njemačkoj, Italiji,

---

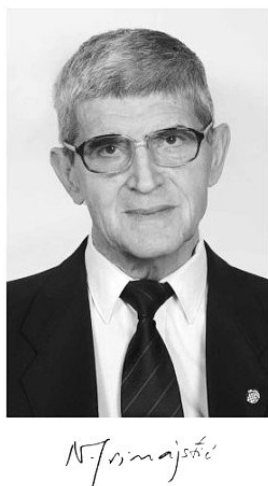
¹ Povijesni pregled djelovanja Akademije vidi u: 150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 2011: 13–43.

² Bono Lučić, akademikov bliski suradnik s Instituta Ruđer Bošković napominje da ga je majka, za vrijeme njegova boravka u Alpama, umjesto na Filozofski fakultet upisala na Kemijsko-tehnološki odjel Tehničkoga fakulteta. Potom ga je i uvjerala da je to za njega „bolji i sigurniji“ odabir životnoga poziva (Lučić, 2023: 17–18).

Rusiji, Bugarskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj i drugima. Za redovita člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Razred za matematičke, fizičke i kemijske znanosti) izabran je 2001. godine (Lučić, 2023: 17–20, 28).

Za svojega iznimno produktivnoga profesionalnog života objavio je akademik Trinajstić preko 550 znanstvenih radova u časopisima, 49 znanstveno-stručnih radova u zbornicima, 173 stručna i pregledno-stručna rada (sve radovi iz područja kvantne, matematičke i računalne kemije, biofizike te povijesti kemije, osobito hrvatske, a objavljeni većinom na engleskome jeziku),³ 15 autorskih i dvije uredničke knjige, više desetaka uvodnika, nekrologa i osvrti.⁴ Njegovi radovi i knjige, prema podacima citatne baze podataka, odnosno citatnoga servisa indeksiranja *Web of Science* (WoS) citirani su više od 22 000 puta, a Hirschov faktor (H-indeks) iznosi mu 63. Prema *Google Scholar* bazi, znanstveni i stručni radovi Nenada Trinajstića citirani su preko 31 000 puta, H-indeks u toj bazi mu je 74, a i10-indeks 377. Bio je također član uredništava i recenzent brojnih međunarodnih znanstvenih časopisa, urednik knjiga i zbornika radova (Lučić, 2023: 27–28).

Uz sva svoja navedena iznimna profesionalna postignuća, a mnoga nisu u ovome radu niti spomenuta, prema riječima bliskoga mu suradnika Bona Lučića (2023: 40), Nenad Trinajstić bio je „pristupačan i jednostavan učitelj, kolega i prijatelj“ (slika 1). Njegova suradnica Nađa Došlić (2023: 11, 15–16) s Instituta Ruđer Bošković ističe da „nije bio samo fantastičan znanstvenik“ već je bio i „izvanredan čovjek“, „svestrani intelektualac s izrazitim interesom za umjetnost, literaturu i povijest“ koji je „svoje domoljublje dokazivao originalnošću, svakodnevnim požrtvovnim radom i istinskim multikulturalizmom“. Ne zaboravlja spomenuti da je bio i bibliofil koji je pročitao više od 10 000 knjiga: „bilo je nemoguće pročitati knjigu prije Trine ili naći knjigu koju on još nije pročitao“.

Slika 1. Akademik Nenad Trinajstić
(preuzeto iz: *Nenad Trinajstić: 1936. – 2021.* (2023))

³ Tablicu s popisom trideset najcitiranijih radova u kojima je Nenad Trinajstić suautor, a koji su prema podacima baze *Web of Science* (12/2021) citirani ukupno 8700 puta, vidi u: Lučić, 2023: 21–24.

⁴ Potpunu bibliografiju akademika Nenada Trinajstića vidi u: Lučić, 2023: 45–122.

3. Donacija obitelji akademika Nenada Trinajstića u fondu Knjižnice HAZU-a

Dar je jedan od rado prihvaćenih oblika nabave knjižnične građe. U fond može pristići ukoliko se knjižnično osoblje iz odjela za nabavu obrate pojedincu ili ustanovi sa zamolbom da knjižnici daruju željenu građu (*izazvani darovi*), ali mogu postati dijelom knjižničnoga fonda i neplanirano (*slučajni darovi*), ako u knjižnicu pristignu samom željom darivatelja. Posebna vrsta dara je *legat* ili oporučno ostavljena privatna knjižnica, a sličan je doniranju kompletnih osobnih knjižnica za života samoga darivatelja (Tadić, 1994: 31–32).

U preko 160 godina poslovanja, odnosno nabave građe i izgradnje fonda, Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti stekla je bogato iskustvo u zaprimanju darovane knjižne građe. Iako još uvijek nije javno objavila smjernice za postupanje s darovima koji joj pristižu,⁵ Knjižnica ima usustavljenu politiku postupanja s pristiglim darovima,⁶ kakvu je primijenila i kod zaprimanja posljednje donacije: dijela obiteljske knjižnice tada već preminuloga akademika Nenada Trinajstića.

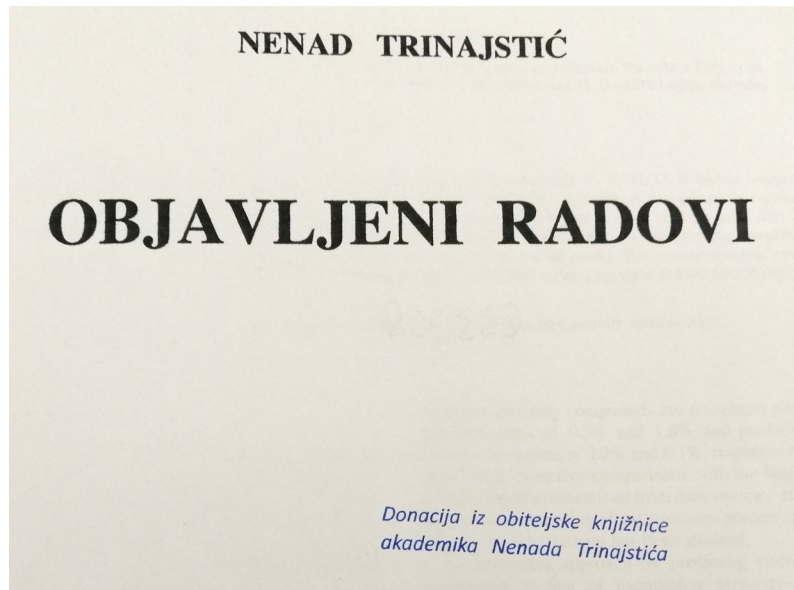
Nabavna služba Knjižnice HAZU-a već je otprije poslala poziv svim članovima Akademije da u fond knjižnice dostave svoje objavljene radove (knjige, zbornike i časopise u kojima su objavljeni njihovi radovi, posebni otisci njihovih radova i slično), ali za života odazvao se samo manji broj pozvanih. U posljednje vrijeme poslovanja Knjižnice zaprimaju se češće kompletne privatne knjižnice akademika i akademkinja tek nakon njihove smrti kao najučestaliji legati koji pristižu u fond. Prošle 2023. godine, dvije godine nakon smrti akademika Nenada Trinajstića, njegova obitelj darovala je Knjižnici HAZU-a dio svoje privatne knjižnice, točnije zbirku svih objavljenih radova koju je akademik gradio pedantno za života. Iako se nije radilo o velikom broju svezaka knjižnične građe, vrijednost sadržaja darovane građe iznimno je velika, čime je i njezina dostupnost posljedično postala jedan od trenutno važnijih zadataka u poslovanju Knjižnice. Odmah po ponudi darovanja u kojoj je obrazloženo o kakvoj knjižnoj građi se radi, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, koju je tada kao daroprimatelja zastupao predsjednik akademik Velimir Neidhardt, potpisala je s Juditom Trinajstić, suprugom akademika Nenada Trinajstića, u ovome slučaju darivateljicom, ugovor o darovanju u lipnju 2023. godine. U ugovoru je navedeno da je dar namijenjen Akademijinoj jedinici Knjižnici HAZU-a koja sa zahvalnošću prima ukupno dva dužna metra knjižne građe obvezujući se da će je nakon preuzimanja inventarizirati, stručno obraditi, obilježiti *ex librisom*⁷, odnosno pečatom četvrtastoga oblika sadržaja *Donacija iz obiteljske*

⁵ O daru kao načinu izgradnje fonda u narodnim i visokoškolskim knjižnicama u Hrvatskoj vidi u: Hebrang Grgić, 2011: 95–106; Kosić, 2022: 9–25; Krajina i Markulin, 2011: 21–42. Međunarodne preporuke za postupanje s darovima vidi u oba izdanja IFLA-
inih smjernica: *Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice*, 2010; Cassell, 2019.

⁶ Kako je Knjižnica HAZU-a postupila s najvećom donacijom iz 2009. godine, bogatom obiteljskom knjižnicom (ukupno 10 525 svezaka) koju je pred sam kraj svojega života darovala Renata Gotthardi-Škiljan, dugogodišnja upraviteljica Kabineta grafike HAZU-a, vidi u: Vitković, 2013: 83–106.

⁷ Vidi sliku *ex librisa* obitelji Gotthardi-Škiljan koji je Knjižnica HAZU-a izradila za potrebe obilježavanja darovane građe: Vitković, 2013: 98.

knjižnice akademika Nenada Trinajstića te pohraniti i čuvati kao cjelinu (slika 2). Ugovoru je priložen i popis darovane građe koji je izradio jedan od članova obitelji Trinajstić.

Slika 2. Ex libris kojime je obilježena darovana građa (detalj s naslovnice)

Građa je stoga po primitku najprije označena pečatom koji je Knjižnica HAZU-a dala izraditi posebno za označavanje knjižne građe iz donacije obitelji Trinajstić. Uspoređujući darovanu građu s popisom priloženim uz ugovor utvrđeno je da je svih 85 knjižnih jedinica na broju: 51 svezak uvezanih fotokopija posebnih otisaka akademikovih radova (znanstvenih, stručnih i popularno-znanstvenih radova, uvodnika, prikaza knjiga, nekrologa i drugih tipova članaka) objavljenih od 1965. do 2012. godine, 14 njegovih autorskih monografija, 16 monografskih izdanja (zbornika radova ili poglavlja u knjigama) u kojima su objavljeni njegovi radovi, uvezani diplomski, magistarski i doktorski rad te poseban broj časopisa *Croatica Chemica Acta* (2004) njemu posvećen (slika 3). Uslijedile su potom formalna i stručna obrada u sustavu Indigo⁸, nakon čega je formirana i virtualna zbirka *Donacija iz obiteljske knjižnice akademika Nenada Trinajstića*⁹ koja objedinjuje 918 bibliografskih zapisa obrađenih monografskih publikacija i radova unutar njih (analitičkih jedinica). Uzme li se u obzir vrsta građe pod kojom su darovane jedinice uvedene u bazu podataka, zbirka broji: 819 posebnih otisaka (fotokopije koje je akademik Trinajstić uvezao po godinama izdanja), 16 članaka objavljenih u zbornicima radova, 78 knjiga (od kojih 51 meko uvezani svezak s akademikovim radovima, 14 autorskih knjiga, 16 zbornika radova, tri uvezana strojopisa: diplomski, magistarski i doktorski rad) te jedan svezak časopisa. Prema statističkim podacima evidentiranim u Indigo sustavu, akademik Trinajstić radove je objavljivao s

⁸ Više o softverskoj platformi Indigo vidi u: Mašina, D. i Crnković, K. (2016).

⁹ Virtualna zbirka dostupna na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pc=i&id=2609859>.

ukupno 279 suradnika, od kojih najviše sa: Sonjom Nikolić (146), Milanom Randićem (73), Ivanom Gutmanom (64), Janom von Knopom (63) te Bonom Lučićem (52). Vidljivo je također da su u stručnoj obradi radovi najčešće stručno kategorizirani pomoću oznaka: 54 – Kemija (328), 544 – Fizikalna kemija (212), 544.112 – Molekule i atomi (Kemija) (115), 547 – Organska kemija (84), 54-05 Kemičar (72), 51 – Matematika (69), 519.1 – Teorija grafova (65), te 004 – Računalstvo (45). Po završetku tehničke obrade zbirka darovane knjižne građe pohranjena je u spremištu kao izdvojena cjelina pod signaturom NT-1 do NT-79.¹⁰ Građa ove zbirke dostupna je u potpunosti korisnicima u čitaoničkim prostorima Knjižnice HAZU-a.

Slika 3. Odabrana knjižna građa iz donacije obitelji Trinajstić

4. Zaključak

Za svojega produktivnog profesionalnog vijeka, akademik Nenad Trinajstić, jedan od najcitrajanih naših kemičara uredno je pohranjivao sve svoje objavljene radove u svojevrsnu privatnu zbirku koju je obitelj po njegovoj smrti darovala Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Ukupno 85 knjižnih jedinica uvršteno je u njezin fond kao zasebna

¹⁰ Ako su darivatelji ugledne osobe ili ako su darovane osobne privatne knjižnice vrlo vrijedne, legat je moguće zaprimiti, obraditi te pohraniti u obliku zasebne zbirke (Tadić, 1994: 32). Iz toga razloga u fondu Knjižnice HAZU-a kao izdvojene zbirke čuvaju se: *Spomenička zbirka Nade Klaić* (sign. NK), *Spomenička zbirka Mirka Dražena Ćrnjeka „Povijest znanosti slavenskih naroda“* (sign. GA, G-R, GB) te *Zbirka gradišćansko-hrvatske književne baštine* (sign. GH). Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pc=i&id=2466140>; <https://dizbi.hazu.hr/a/?pc=i&id=2455104>; <https://dizbi.hazu.hr/a/?pc=i&id=1999074>.

zbirka, a nakon formalne i stručne obrade formirana je i virtualna zbirka *Donacija iz obiteljske knjižnice akademika Nenada Trinajstića* koja objedinjuje 918 bibliografskih zapisa obrađenih monografskih publikacija i radova unutar njih, dostupna u e-katalogu. Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti ima dugotrajno i bogato iskustvo u nabavi građe darom. Ipak, donacija obitelji Trinajstić ponovno je ukazala na potrebu izrade smjernica za postupanje s darovanom građom koje bi se temeljile na IFLA-inim smjernicama za darove te smjernicama za izgradnju zbirke. Takav službeni i javnosti dostupan dokument zasigurno bi umanjio probleme s nepotrebnim darovima, onima koji su u lošem fizičkom stanju ili onima koje Knjižnica zbog količine nije u mogućnosti smjestiti u već popunjene spremišne prostore.

Literatura

1. Cassell, K. A. et al. (2019) *Gift for the collections: guidelines for the libraries*. Den Haag: International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/acquisition-collection-development/publications/gift_guide_2019_edition.pdf [05.11.2024.]
2. *Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice* (2010) U: Leščić, J. et al. (prev.) *Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conceptus. Međunarodna posudba i dostava dokumenata: načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
3. Došlić, N. (2023) Nenad Trinajstić i procvat teorijske kemije u Hrvatskoj. U: Žinić, M. (ur.) *Nenad Trinajstić: (1936. – 2021.)*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Str. 11–16. Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=2624200> [05.11.2024.]
4. Hebrang Grgić, I. (2011) Dar kao način izgradnje zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 54 (3), 95–106. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/80105> [28.10.2024.]
5. Juričić, V. (2009) Kronologija rada Akademijine Knjižnice. U: Kaštela, S. (ur.) *Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1867. – 2009*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Str. 13–45.
6. Kosić, S. (2022) Darovana građa u knjižničnom fondu Sveučilišne knjižnice Rijeka 2017. – 2021., *Knjižničar/Knjižničarka: časopis Knjižničarskog društva Rijeka*, 13, str. 9–25. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/294539> [05.11.2024.]
7. Krajina, T. i Markulin, H. (2011) Nabava knjižnične građe u visokoškolskim knjižnicama. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 54 (3), str. 21–42. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/80101> [06.11.2024.]

8. Lučić, B. (2023) Bibliografija akademika Nenada Trinajstića. U: Žinić, M. (ur.) *Nenad Trinajstić: 1936. – 2021.* Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Str. 45–122. Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=2624203> [29.10.2024.]
9. Lučić, B. (2023) Život u znanosti akademika Nenada Trinajstića – moje sjećanje na Trinu kao ustrajna podupiratelja mladih istraživača. U: Žinić, M. (ur.) *Nenad Trinajstić: 1936. – 2021.* Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Str. 17–41. Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=2624202> [29.10.2024.]
10. *Ljetopis Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 2023.: knjiga 127* (2024) Vretenar, D. (ur.). Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=2647434&tify=%7b%22pages%22:%5b4%5d,%22panX%22:0.514,%22panY%22:0.717,%22view%22:%22info%22,%22zoom%22:0.408%7d> [28.10.2024.]
11. Mašina, D. i Crnković, K. (2016) Digitalni repozitorij Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – novi moduli. *Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti*, 9 (2), str. 157–168. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/176680> [07.11.2024.]
12. Tadić, K. (1994) *Rad u knjižnici*. Opatija: Naklada Benja.
13. Vitković, Z. (2013) Najveća donacija u povijesti Knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: Renata Gotthardi-Škiljan darovala svoju obiteljsku knjižnicu. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56 (4), str. 83–106. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142379> [28.10.2024.]
14. *150 godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: 1861. – 2011.* (2011) Šanjek, F. (ur.). Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=195752&tify=%7b%22pages%22:%5b3%5d,%22panX%22:0.318,%22panY%22:0.519,%22view%22:%22info%22,%22zoom%22:0.459%7d> [28.10.2024.]